

- 40 Воропай О. Вказ. праця. – Т. II. – С. 424 – 425.
 41 Українські народні прислів'я... – С. 578.
 42 Там само. – С. 579.
 43 Там само. – С. 582.
 44 Там само. – С. 588.
 45 Артюх Л.Ф. Українська народна кулінарія: Історико-етнографічне дослідження. – К., 1977; Артюх Л.Ф. Українська кухня // Українська минувшина: Ілюстрований етнографічний довідник. – К., 1993. – С. 79 – 103; Українська стародавня кухня: Довідник / Упоряд. Т.А.Шпаковської. – К., 1993. – 278 с.; Росінський О.М. Народна кухня // Етнографія України: Навчальний посібник / За ред. С.А.Макарука. – Львів, 1994. – С. 255 – 261.
 46 Українські народні прислів'я... – С. 138.
 47 Там само. – С. 279.

Олександр Кучерук

ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ГОРДОСТІ УКРАЇНЦІВ НА МЕЖІ СТОЛІТЬ

Наближення століття, як всяка межова ситуація, викликає певний неспокій і сприяє різноманітним ворожінням, пророцтвам, з одного боку, і підбиванню підсумків, присудженню різноманітних нагород, визначенню рейтингів, врученню золотих нагород у формі що є чимось середнім між рогом муфлона і товару з вітчизняних секс-шопів. Принципи присудження не зрозумілі нікому (точніше всім зрозуміло, що принципів немає), а є сумнівної якості зліпки зразків ближнього і дальнього зарубіжжя.

Серед іншого популярними є складання списків всіляких десятків, сотень. За яким принципом, за якими критеріями укладаються подібні списки – аллах знає. Почасті ці списки нагадують списки голів банків, чи народних депутатів, які нелегально суміщають депутатство з посадами голів акціонерних (закритих і від-

критих) товариств, трастів, компаній (простих і холдингових), фірм, фондів, партій тощо.

Не питається чи буває соромно тим, хто укладає та затверджує такі списки, а питається як себе почувають ті хто туди потрапляє? Невже не відчують вони фальші і блюзнірства того, що відбувається. Є пропозиція підготувати абонемент на право внесення до рейтингу? Купив на десять років – і ти десять років в рейтинзі, а коли лише на п'ять то – п'ять. Можна продавати абонемента в кредит і навіть для оплати взяти позику у МВФ. Круто?

До чого це все? Потребу цих міркувань викликав опублікований в газеті «Столичные новости» список «Сто великих українців» (здається, що українцев). Прочитавши – здивувався, чи то провокація, чи добрий намір (якими вистелена дорога до пекла), чи традиція неповаги до українців рускоязычного середовища. Мабуть таки останнє.

Неліричний відступ. Нещодавно повернувся мій київський знайомий з відрядження до Москви (працював з приватними архівами українських емігрантів) і розповідав, що український акцент є небезпечним, він швидко це зрозумів і намагався на вулицях ні з ким не розмовляти, і як охоронну грамоту чи ярлик (згадайте первісне значення цього монгольського слова) встроїв в кишеню газету російських монархістів – щоб з далеку було видно, і таким чином збивав з пантелику ревнителів брагочестія, добронравія і єдинонеделимня. Продовження неліричного відступу. Знову ж нещодавно газета найканонічніших і найправославніших у світі православних серед православних (для тих хто не розуміє – то Московський патріархат) в рубриці новин з християнського світу подала інформацію що у Львові в день святих Кирила і Мефодія відбулося свято української мови, де українці чомусь говорили про тисячолітню історію української літератури, хоча насправді українській мові відомий з середини 19 століття. От так.

Повернемося до Столичних великих українців. Хронологічно сотня розтягнулася від 9 століття до 20. Сонм покійників розбавлено сонмом нині живих, що вже є сумнівим, до того ж героїв подано в неточній хронологічній послідовності. Із 100 осіб – 5 відносяться до давньоруського періоду української державності, це княгиня Оль-

га, великий князь київський Володимир Великий, його син Ярослав Мудрий, король Данило галицький, та чернець Нестор Літописець.

Ця група «закриває» період від 944 року – початок правління Ольги, до 1264 року – смерть Данила Галицького. Наступна хронологічно найближча особа – рогатинська попівна Настя Лісовська, відома під іменем Роксолани, дружина (після 1520 року) турецького султана Сулеймана II.

Таким чином виглядає, що за два з половиною століття, від Данила Галицького до Роксолани Україна не мала жодного діяча, який би міг потрапити до рейтингу. Щось не віриться. Тай п'ять осіб з Київської та Галицько-Волинської держави замало.

До списку вміщено чотирьох гетьманів – Петро Сагайдачний, Богдан Хмельницький, Петро Дорошенко, Іван Мазепа, та наказний гетьман Пилип Орлик. До цього періоду примикає митрополит Петро Могила. Отож шість осіб козацької доби. За ними йде 18 століття, яке представлене митрополитом Феофаном Прокоповичем, філософом Григорієм Сковородою, двома композиторами Максимом Березовським та Дмитром Бортнянським і письменником Іваном Котляревським. Таким чином за десять століть ми маємо лише 17 осіб.

Ну а далі... 19 і 20 століття. До найвидатніших українців зараховано єврейських німецькомовних письменників Леопольда Захер-Мазоха та Бруно Шульца, більшовицького наркома Льва Троцького, балеруна з Парижу Сержа Лифаря, чесного письменника, який ненавидів все українське, пригадаймо «Білу гвардію» чи «Дні Турбіних» – Михайла Булгакова, українку на прізвище Горенко, що і цієї ознаки приналежності до України соромилася та змінила його на русифіковане татарське прізвище – Ахматова, російськомовного єврея Ісака Бабеля, мудрого «гімалайщика» Николая Реріха, проповідницю езотеричного щастя Єлену Блаватську, ще одного балеруна з Парижу – Вацлава Нижинського, Леоніда Утьосова, котрий ділом стверджував тезу Сталіна, що жити стало краще і веселіше, кукурудзоведа Никіту Хрущова, і суперорденоносця Леоніда Брежнєва.

А як вам подобаться ряд – Людмила Гурченко, Василь Стус, Вячеслав Чорновіл (така послідовність в оригіналі), або Валерій

Лобановський, Леонід Кравчук, Леонід Кучма, Йосіф Кобзон, Михайл Жванецький (за списком).

І лукавлять украдачі з Столичних, бо народитися на Україні, ще не значить бути українцем, відчувати свою причетність до українського народу, відчувати свою відповідальність перед цим народом. Ніколи не вважав себе українцем ні Булгаков, ні Утьосов, Хрущов, ні Бабель ні Захер-Мазох з Шульцем. Ніхто з них ніколи не признавався українцем, чого там вже приховувати, більшість з них вороже ставилися до України, ставилися як до австрійської чи польської інтриги.

В списку є герої СРСР, герої соцпраці, двічі та навіть тричі герої, над ними незрівняний герой над героями – суперстар Л. Брежнєв, він двічі герой СРСР, двічі соцпраці, а також герой братнього народу Болгарії і двічі герой братнього народу Чехословаччини (чий більше чехів чи словаків, ще в'яшено), всього шестикратний герой. То як же без нього.

Поруч з мертвими і живі, (жаль ненароджених немає) – їх п'ятнадцять. Однак у них перспектива зайняти вічне місце в ряду нетлінних.

Отож – хоч стій, хоч плач. Більше плакати хочеться, і ще хочеться огризнутися. Чомусь не знайшлося місця князю Кию, князю Аскольду, князю Святославу, князю Володимирі Мономаху, ченцям Феодосію і Антонію Печерським, митрополиту Іларіону, князям Острозьким, друкареві Івану Федорову, гетьману Кирилу Розумовському, наказному гетьману Павлу Полуботку, кошовому Івану Сірку, народному месникам Івану Довбушу та Устиму Кармелюку, письменнику й історику Паньку Кулішу, ідеологу українського націоналізму Дмитру Донцову, засновнику і Голові Організації Українських Націоналістів Євгену Коновальцю, вченому світової слави Івану Пулюю, митрополиту Андрею Шептицькому, письменнику і політику Володимирі Винниченку, історику Володимирі Антоновичу, першому президенту АН України Володимирі Вернадському, митрополиту Василю Липківському, патріарху Мстиславу Скрипнику.

Це так для прикладу. А насправді перш ніх братися до складання подібних сотень, необхідно виробити влвсну концепцію, а не мавпувати з американських зразків, бо саме тут простий плагі-

ат недоречний. США – країна емігрантів, де кожний народ вніс свою дециду у становлення і розвиток держави. Натомість Україна є країною сонаціональною, хоча національні меншини складають помітний відсоток. Не забуваймо, що колоніальний статус в складі Російської імперії наклав свій відбиток, переважно негативний, і власне національна гордість українців, як нації політичної, дає підстави пишатися власними здобутками, на власній землі у власній державі.

То добре, що українці внесли свій вклад в скрабниці інших народів, але більшість радше б робила свою справу у власній державі для власного народу. А чи багато тих неукраїнців, які жили і працювали в Україні і дійсно свідомо працювали для українців?

Тут варто пригадати хоча з недавньої історії члена Української Центральної Ради єврея Соломона Гольдельмана, історика єврея Гермайзе, полковника Січових Стрільців австрійця Василя Вишиваного (Вільгельм Габсбург), громадського діяча Софію Русову, що походила з французько-шведського роду, посла УНР в Ватикані фламандця о.Ксаверія Бона, росіянина історика Миколу Петрова, генералів війська УНР росіян Всеволода Петрова, Олексія Алмазова, Олександра Грекова, Сергія Дельвіга. Ми, українці, пишаємося цими чужоземцями, які відчули себе відповідальними й працювали та боронили Україну.

Тепер про наше бачення принципів формування переліку СТО НАЙВИДАТНІШИХ УКРАЇНЦІВ.

Хронологічно це 6-20 століття, тобто 16 століть. В той же час штучно тягнути історію української нації до епохи фараонів, принаймні, не поважно.

Арифметично це 7-8 осіб з століття. Невже, скажімо у 15 столітті не було 8 осіб, які гідні увійти до списку? У нас більше на слуху, і це зрозуміло, діячі 19-20 століття, а з попередніх століть вибірковість людської пам'яті залишила імена небагатьох. Але пам'ятаймо про них.

Головне при відборі – внесок, дія, причетність до українського кореня, до української ідеї, до життя народу і держави.

Пропонований список не є досконалим, тому Ваші зауваження, пропозиції ми радо розглянемо, так само, як міркування по темі.

1. Агапіт лічець
2. Аліпій іконописець
3. Андрей (Шептицький) церковний діяч
4. Анна Ярославна державний діяч, королева Франції
5. Антоній Печерський церковний діяч
6. Антонович В. історик
7. Архипенко О. скульптор
8. Аскольд київський князь
9. Бандера С. політичний діяч, провідник ОУН-б
10. Березовський М. композитор
11. Біляшівський М. історик
12. Богун І. Військовий діяч, полковник
13. Бортнянський Д. композитор
14. Василь Липківський церковний діяч
15. Величко С. козацький історик
16. Вересай О. кобзар
17. Вернадський В. перший президент АН України
18. Виговський І. політичний і військовий діяч, гетьман
19. Винниченко В. письменник, політичний і державний діяч
20. Вишенський І. полеміст
21. Володимир Мономах державний і військовий діяч, Київський князь
22. Володимир Святославич державний і військовий діяч, Київський князь
23. Гамалія М. вчений мікробіолог
24. Гоголь М. письменник
25. Гонти І. військовий діяч, сотник, вождь колішівщини
26. Гринченко Б. письменник, громадський і культурний діяч
27. Грушевський М. державний і політичний діяч, історик
28. Гулевичівна Г. фундатор Києво-Могилянської академії

29. Данило Галицький державний і військовий діяч, король
30. Дашкович О. військовий діяч, козацький гетьман
31. Дмитро Туптало церковний діяч, святий
32. Довбуш О. народний месник
33. Донцов Д. ідеолог націоналізму
34. Дорошенко П. державний і військовий діяч, гетьман
35. Драгоманов М. письменник, політик
36. Зависна М. народна героїня
37. Залізник М. військовий діяч, вождь Коліївщини
38. Іларіон церковний діяч, письменник
39. Йосип Рогоза церковний діяч
40. Калнишевський П. військовий діяч, останній кошовий Січі
41. Кармалюк У. народний месник
42. Кий державний і військовий діяч, засновник Києва
43. Кисіль А. державний діяч, київський воєвода, дипломат
44. Кондратюк Ю. (ШАРГЕЙ) вчений ракетобудівник
45. Коновалець Є. державний і військовий діяч, перший Голова Проводу Українських Націоналістів
46. Корольов С. вчений ракетобудівник
47. Костомаров М. історик, письменник
48. Котермак Ю. вчений
49. Котляревський І. письменник
50. Кравчук Л. державний і політичний діяч, перший президент сучасної України
51. Кривоніс М. військовий діяч, козацький полковник
52. Кримський А. вчений сходознавець
53. Кропивницький М. театральний діяч

54. Куліш П. письменник, історик
55. Кульчицький Ю. герой боротьби з турками
56. Леся Українка письменниця
57. Лисенко В. композитор
58. Мазепа І. державний і військовий діяч, гетьман України
59. Максимович М. історик
60. Мелетій Смотрицький церковний діяч, полеміст
61. Мелхисидек Значко-яворський духовний батько коліївщини
62. Мельник А. Політичний і військовий діяч, провідник ОУН
63. Міхновський М. Політичний діяч
64. Мстислав Скрипник церковний діяч, патріарх
65. Наливайко С. провідник повстанців
66. Немирич Ю. Політичний діяч, дипломат
67. Нестор Літописець літописець
68. Орлик П. державний і військовий діяч, вчений математик
69. Остроградський М. державний і військовий діяч, меценат
70. Острозький В. державний і військовий діяч, меценат
71. Острозький К. державний і військовий діяч, меценат
72. Палій С. Державний і військовий діяч, полковник
73. Петлюра С. державний і політичний діяч
74. Петро Могила церковний і культурний діяч
75. Піддубний І. спортсмен
76. Полуботок П. державний і військовий діяч
77. Потебня О. вчений мовознавець
78. Пулюй І. вчений фізик
79. Рогатинець П. політичний діяч, полеміст
80. Розумовський К. державний і військовий діяч, гетьман
81. Роксолана державний діяч
82. Сагайдачний П. державний і військовий діяч

83. Сірко І.	гетьман
84. Сковорода Г.	військовий діяч, кошовий
85. Скоропадський П.	філософ
	державний і політичний діяч,
	гетьман
86. Скрипник М.	державний і політичний діяч,
	націонал-комуніст
87. Стус В.	поет
88. Трильовський К.	громадський діяч
89. Трясило Т.	військовий діяч
90. Федорович І.	друкар
91. Феодосій Печерський	церковний діяч
92. Франко І.	письменник
93. Хвильовий М.	письменник
94. Хмельницький Б.	державний, політичний
	і військовий діяч
95. Чикаленко Є.	підприємець, меценат
96. Чорновіл В.	державний і політичний діяч
97. Шевченко Т.	письменник, художник
98. Щербицький В.	політичний діяч
99. Яворницький Д.	історик
100. Ярослав Мудрий	держаний і військовий діяч

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ПРОБЛЕМИ СІД